

SAMARBEJDSKONCERT MED RANDERS KAMMERORKESTER

Aarhus
Symfoni
22/Orkester
/23

Wagner-galla

VÆLDIGE WAGNER

6. oktober 2022 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Richard Wagner (1813-1883)

Tristan og Isolde (1857-59) – Overture + Liebestod 20 min.

Valkyrien (1856-1870) – “Ein Schwert verhiess mir der Vater” 30 min.

P A U S E 25 min.

Richard Wagner (1813-1883)

Parsifal (1857-82) – “Amfortas! Die Wunde...” 8 min.

Tannhäuser (1845-60) – Overture 9 min.

Tannhäuser (1845-60) – “Inbrunst im Herzen...” 12 min.

Götterdämmerung (1848-74) 24 min.

– “Starke Scheite schichtet er auf...”

Varighed i alt ca. 130 min.

MEDVIRKENDE

Leif Segerstam

DIRIGENT

Daniel Frank

TENOR

Elena Batoukova-Kerl

SOPRAN

Randers Kammerorkester

Friedrich Wilhelm Engelhard: Edda frise (1867) “Valkyrie tilser de sårede på slagmarken”

VÆLDIGE WAGNER

af Christina Blangstrup Dahl

Musikalsk profet, kunstnerisk visionær og personligt kontroversiel: Wagner er en omstridt personlighed, men hans bidrag til musikken er enormt – både teknisk og kunstnerisk. Han gav verden enorme dramaer, der skildrer kærlighed, bedrag og heltedommelighed i deres mest yderligtgående former, og for mange musikere er Wagners operaer det ypperste: Store historier med stor musik.

Tristan og Isolde

Normalt sker forandringer i kunsten gradvist og ofte så diskret, at man ikke rigtigt kan sætte en nøjagtig dato på, hvornår de indtræder. Sådan er det ikke i musikhistorien. For den 10. juni 1865 blev musikken forandret for altid, da de første toner af forspillet til *Tristan og Isolde* lød på Königliches Hof- und Nationaltheater i München.

Musikhistorien blev ikke ændret, fordi *Tristan og Isolde* er en fantastisk opera (det er den også, men det er en anden sag). Det gjorde den derimod, fordi man med den såkaldte ”Tristan-akkord” (en af de første klange i operaen), ikke længere kunne lave en entydig funktionsharmonisk analyse af musikken – eller, med andre og mindre musiktekniske ord: Den grundlæggende grammatik i musikken var gået i stykker.

Musikalsk lyder det ikke voldsomt; faktisk kan moderne ører knap høre, at det er usædvanligt. Men det er på mange måder begyndelsen på enden – eller i

hvert fald starten på den udvikling, som endte i den traditionelle musiks sammenbrud og førte til moderne musikeksperimenter som dadaisme og ikke mindst til tolvtonemusikkens systemer, der ikke længere er baseret på musikens iboende logik. Så når vi i aften hører koncertens første toner, hører vi samtidig noget, der forandrede musikken for altid.

Tristan og Isolde er – ligesom *Nibelungenlied* og *Parsifal* – en af de tyske fortællinger fra middelalderen, der gjorde stort indtryk i Tyskland i almindelighed og på Wagner i særdeleshed i midten af 1800-tallet. Samtidig læste Wagner Schopenhauer (en af de mest dystre filosoffer nogensinde), og kom i ”en alvorlig stemning skabt af Schopenhauer, som prøvede at komme til et ekstatisk udtryk.” Wagner skrev til Liszt om operaen:

”Da jeg aldrig i mit liv har nydt den sande kærlighedslykke, skal jeg opføre et monument over denne den dejligste af alle drømme, i hvilken kærligheden fra først til sidst for en gangs skyld skal gøre helt og holdent fyldt. I mit sind har jeg ud tænkt en Tristan og Isolde, den enkleste, men dybest tænkelige musikalske ide; med det ”sorte flag”, der bølger i slutningen, vil jeg dække mig – for at dø.”

I sandhedens navn bør man nok lige nuancere komponistens påstand om, at han aldrig har oplevet ”den sande kærlighedslykke”, for det var i hvert ikke på

grund af manglende indsats fra Wagners side: Således læste han på et tidspunkt librettoen til *Tristan og Isolde* op for en forsamling, der blandt andet bestod af hans kone, hans nuværende elskerinde og hans fremtidige elskerinde/kone.

Et kort referat af handlingen (og vi undskylder på forhånd: Alle aftenens operaer er lange, og handlingsreferaterne kommer derfor til at være temmelig forenklede; ellers kommer vi nemlig til at bruge mere tid på at læse end på at høre musik): Tristan er draget ud for at bringe Isolde tilbage, så hun kan gifte sig med Tristans herre, Kong Marke. Tristan forelsker sig imidlertid i Isolde, og de drikker en elskovsdrik, som egentlig var beregnet for Isolde og Kong Marke. ”Alle verdens krav forsvinder for dem, og tilbage er kun begæret og længslen; døden er deres eneste håb om udfrielse,” skrev Wagner i sin synopsis.

I *Liebestod* synger Isolde ekstatiske om kærligheden ved siden af Tristans livløse krop. Rent faktisk er titlen ikke korrekt; det var Liszt, der begyndte at anvende den, og den er hængt ved lige siden. Wagner selv, derimod, bruger betegnelsen *Liebestod* om det punkt i operaen, hvor de to elskende drikker den elskovsdrik, som de selv tror er gift – død, der bliver forvandlet til kærlighed (og ikke det omvendte, som slutningen står for). Wagner kaldte derimod slutningen for Isoldes forklarelse eller forvandling, og det er netop, hvad der sker: Mens hun synger, hører Isolde Tristans stemme; døden er ophævet, og et metafysisk rige åbenbarer sig.

Operaens sidste ord er: ”ertrinken, versinken, – unbewusst, – höchste Lust!” Guf for enhver psykoanalytiker – eller måske blot et uafvendeligt bevis på, at kærligheden overvinder alt, ikke mindst døden. På den måde får den indledende uforløste akkord en ny betydning: Den kommer også til at symbolisere det begær, som aldrig forløses før her til sidst – og da kun i døden. Harmoni bliver til psykologi.

Operaens betydning og indtryk på sin samtid kan ganske enkelt ikke overvurderes. Musikalsk brugte Wagner et helt nyt og farverigt tonesprog, og han nedbrød og udvidede reglerne for harmoni og grundlagde dermed den musikalske udvikling helt op til i dag. Men også reaktionerne på operaen var voldsomme – fra en næsten religiøs dyrkelse af værkets musikalske, følelsesmæssige og filosofiske rækkevidde til en afsky og lede, hvis lige sjældent er set (Bjørnstjerne Bjørnson kaldte værket for ”en klat slim på kysten, noget der er ejakuleret af en masturberende gris i en opiumsrus”). Det er vist ikke for meget at konkludere, at Wagner deler vandene.

Valkyrien

Valkyrien er den anden opera i den monumentale operacyklus *Nibelungens ring*, som Wagner skrev både tekst og musik til over en periode på 26 år, fra 1848 til 1874. Hele Ringen udgør i alt 15 timers musik, hvor *Rhinguldet* (med beskedne to en halv times spilletid) faktisk blot er et forspil, og finalen, *Götterdämmerung*, er den længste med seks en halv times spilletid.

Historien strækker sig over tre generationer og skriver en verden frem, hvor helte, guder og mytiske skabninger kæmper om at erobre den ring, der vil give dem magten over hele verden. Hvis nogle af navnene og fortællingerne virker bekendte for en skandinaver, er der en god grund til det: Ud over det højtyske digt *Nibelungenlied* var Wagner meget inspireret af en række sagaer, herunder *Völsungesagaen*.

Wagner skrev ikke blot både tekst og musik til det episke eventyr; han fik også bygget et koncerthus, Bayreuther Festspielhaus, som er specielt konstrueret således, at orkestret og sangernes stemmer blander sig harmonisk, uden at sangerne behøver at overanstrenge sig. Det er nemlig i forvejen en kraftpræstation at synge sig igennem et af værkerne i Ringen; har man derudover akustikken imod sig, er det på grænsen af det uladsiggørige.

Ved denne koncert spiller vi sidste del af første akt af *Valkyrien*. Normalt ville man til en koncert spille enkelte arier, men det kan ikke lade sig gøre, når man spiller Wagner. Han gik nemlig væk fra operaens gængse opdeling i enkeltstående arier, og faktisk foretrak han selv at kalde sine værker for ”musikdramaer” i stedet for operaer.

I afslutningen af første akt har Siegmund intetanende søgt tilflugt hos Hunding, der viser sig at være medlem af den klan, som Siegmund flygter fra. Derfor påkalder Siegmund sig et sværd, som Siegmunds far har lovet ham vil dukke op, når han mest har brug for det. Sieglinde giver Hunding et sovemiddel

og fortæller, at en mystisk fremmed har stødt et sværd ind i stammen på det træ, som udgør Hundings hus – og hun mener, at Siegmund som den første nogensinde vil kunne trække det ud. Siegmund afslører sin faders navn og tager sværdet, hvorpå Sieglinde afslører, at hun er Siegmunds tvillingesøster. Herefter ”omfavner de hinanden lidenskabeligt”, som man på den tid omskrev en kærlighedsscene (og nej, her er ikke tale om søskendekærlighed).

Parsifal

Efter pausen spiller vi musik fra *Parsifal*. Det er endnu et af de værker, som er inspireret af middelalderlige tekster, denne gang en tysk genfortælling af legenden om Kong Arthur og ridderen Parsifals jagt på den hellige gral.

Parsifal er historien om den uskyldige unge ridder Parsifal, der drager ud for at lede efter den hellige gral. Undervejs støder han på Kundry, som er under den onde Klingsors indflydelse, og på Amfortas, som er blevet såret og ligeledes holdes fanget af Klingsor. I ”Amfortas”! Die Wunde...” kysser Kundry Parsifal, og pludselig føler den unge ridder Amfortas’ smerte. Kundry er rasende over, at forførelsen mislykkes, men Parsifal giver ikke efter.

Tannhäuser

Tannhäuser er en opera om en sangerkonkurrence. I operaen møder vi Tannhäuser, der bliver holdt fanget i udsøgt ekstase på Venusbjerg. Til sidst bliver det dog for meget for ham med alle de orgier, og han erklærer, at ”Mein Heil liegt in Maria!” Religionen

bryder Venus' magi, og Tannhäuser er pludselig tilbage i den virkelige verden. Her bliver han hurtigt inddraget i en sangerkonkurrence, hvor han skal fortælle om kærlighedens væsen. Han synger om Venusbjerget, hvilket naturligvis er tabu, og han bliver sendt på pilgrimsfærd til Rom for at få tilgivelse.

"Inbrunst des Herzens" ("Hjertets iver") er Tannhäusers fortælling om denne pilgrimsfærd. Wolfram møder ham på vejen tilbage, og Tannhäuser fortæller ham hele historien om de mange besværligheder undervejs – som kun resulterede i, at Paven nægtede Tannhäuser syndsforladelse på grund af hans syndige fortid på Venusbjerget.

Götterdämmerung

Vi runder koncerten af med slutningen af det hele, nemlig sidste del af sidste opera i Nibelungens ring: *Götterdämmerung*. Og når vi skriver "det hele", så mener vi det: Værket ender med, at verden (medsamte guderne) går under i et flammehav af bedrag og

destruktion. Kærligheden bliver forrådt, og skurkene vinder over heltene. I "Starke Scheite" er Brünnhilde blevet dobbelt bedraget – først til at tro, at Siegfried er hende utro, og derefter snydt til at hjælpe med at få ham dræbt. Da hun opdager sandheden – at hendes elskede virkelig var hendes elskede, og at han er død – fordømmer hun guderne, griber ringen, som hun lover til Rhindøtrene, sætter ild til Valhalla og rider ind i flammerne på sin hest for igen at være sammen med sin elskede. Verden, som vi kender den, går til grunde, og noget nyt kan opstå.

Lige en bemærkning om aftenens orkester: Det er stort, og der optræder underlige instrumenter, som man måske ikke har set før. Et af dem – en mellemting mellem et horn og en basun – hedder ganske enkelt en wagnertuba, fordi Wagner fik den produceret specielt til Ringen. Derudover kan man også møde en bastrompet, et oksehorn og ikke mindre end 18 ambolte i forskellige dele af Ringen.

SANGTEKSTER *oversat af Christina B. Dahl*

Liebestod

Tristan und Isolde

Mild und leise
wie er lächelt,
wie das Auge
hold er öffnet ---
Seht ihr's, Freunde?
Seht ihr's nicht?
Immer lichter
wie er leuchtet,
stern-umstrahlet
hoch sich hebt?
Seht ihr's nicht?
Wie das Herz ihm
mutig schwillt,
voll und hehr
im Busen ihm quillt?
Wie den Lippen,
wonnig mild,
süßer Atem
sanft entweht ---
Freunde! Seht!
Fühlt und seht ihr's nicht?
Hör ich nur diese Weise,
die so wundervoll und leise,
Wonne klagend,
alles sagend,
mild versöhnend
aus ihm tönend,
in mich dringet,
auf sich schwinget,
hold erhallend
um mich klinget?

Heller schallend,
mich umwallend ---
Sind es Wellen
sanfter Lüfte?
Sind es Wogen
wonniger Düfte?
Wie sie schwellen,
mich umrauschen,
soll ich atmen,
soll ich lauschen?

Kærlighedsdød

Tristan og Isolde

Mildt og blidt,
Hvor han smiler
Hvor han øjet
Fagert åbner ---
Ser I det, venner?
Ser I det ikke?
Stadig klarere,
Hvor han tindrer,
Stjerne-omstrålet
Stiger op?
Ser I det ikke?
Hvor hans hjerte
Modigt svulmer,
Fuldt og ædelt
Stiger op i hans bryst?
Hvordan fra læberne,
Saligt mildt,
Sødt åndedrag
Blidt svæver bort ---
Venner! Se!
Føler og ser I det ikke?
Hører kun jeg denne vise,
Der så vidunderligt og blidt,
Sin lykke klagende,
Altudsigende,
Mildt forsonende
Toner ud af ham,
Trænger ind i mig,
Svinger sig op
Klinger fagert ud
Omkring mig?

Lyst gjaldende,
Vældende omkring mig ---
Er det bølger
Af blide briser?
Er det luftninger
Af skønne dufte?
Hvor de stiger,
Bruser omkring mig,
Skal jeg ånde,
Skal jeg lytte

NÅR DET HELE ENDER – FORLØSNINGSMOTIVET I WAGNERS GÖTTERDÄMMERUNG

Wagners musik næres af ledemotiver, som tildeler orkesteret en aktiv rolle i fortællingen. Forløsningsmotivet i "Götterdämmerung" er et smukt eksempel herpå.

Gå på opdagelse i sidstnævnte med tidl. musikchef Leif V.S. Balthzersen på vores hjemmeside under "Baggrundshistorier".

AARHUSSYMFONI.DK

Soll ich schlürfen,
untertauchen?
Süß in Düften
mich verhauchen?
In dem wogenden Schwall,
in dem tönenden Schall,
in des Welt-Atems wehendem All ---
ertrinken,
versinken ---
unbewußt ---
höchste Lust!

Ein Schwert verhiess mir der Vater Et sværd lovede mig min fader Die Walküre Valkyrien

Siegmond allein. Es ist vollständig Nacht geworden; der Saal ist nur noch von einem schwachen Feuer im Herd erhellt. Siegmund läßt sich, nah beim Feuer, auf dem Lager nieder und brütet in großer innerer Aufregung eine Zeitlang schweigend vor sich hin.

SIEGMUND:
Ein Schwert verhiess mir der Vater:
ich fänd es in höchster Not. -
Waffenlos fiel ich
in Feindes Haus.
Seiner Rache Pfand
raste ich hier;
ein Weib sah ich,
wonnig und hehr:
entzückend Bangen
zehrt mein Herz.
Zu der mich nun Sehnsucht zieht,
die mit süßem Zauber mich sehrt,
im Zwange hält sie der Mann,
der mich Wehrlosen höhnt. -
Wälse! Wälse!
Wo ist dein Schwert?
Das starke Schwert,
das im Sturm ich schwänge,
bricht mir hervor aus der Brust,
was wütend das Herz noch hegt?

Das Feuer bricht zusammen; es fällt aus der aufsprühenden Glut plötzlich ein greller Schein auf die Stelle des Eschenstammes, welche Sieglindes

Skal jeg drikke,
Dykke under?
Sødt i dufte
Ånde ud?
I den bølgende dønning,
I den klingende gjalden,
I verdensåndedragets svævende univers ---
Drukne,
Synke ned ---
Sanseløst ---
Højeste lyst!

Siegmond alene. Natten er faldet på; salen er kun oplyst af en svag ild i ildstedet. Siegmund sætter sig på sengen ved bålet og ruger i stilhed en stund i stort indre oprør.

SIEGMUND:
Et sværd lovede mig min fader:
Ville jeg finde i den største nød. -
Våbenløs kom jeg
Til fjendens hus.
Som pant for hans raseri
Hviler jeg her;
En kvinde så jeg,
Underfuld og ædel:
Frydefuld ængstelse
Griber mit hjerte.
Til hende drages min længsel,
Som med sød fortryllelse mig sårer,
Som træl holder hende manden,
Der mig værgeløse håner.
Vølse! Vølse!
Hvor er dit sværd?
Det stærke sværd,
Som jeg i stormen skal svinge,
Når fra mit bryst det bryder frem,
Som mit hjerte rasende hæger om?

Bålet falder sammen; pludselig kaster gløderne et skarpt glimt op på den del af askestammen, som Sieglindes blik havde markeret, og hvorpå

Blick bezeichnet hatte, und an der man jetzt deutlich einen Schwertgriff haften sieht.

Was gleißt dort hell
im Glimmerschein?
Welch ein Strahl bricht
aus der Esche Stamm?
Des Blinden Auge
leuchtet ein Blitz:
lustig lacht da der Blick. -
Wie der Schein so hehr
das Herz mir sengt!
Ist es der Blick
der blühenden Frau,
den dort haftend
sie hinter sich ließ,
als aus dem Saal sie schied?

Von hier an verlischt das Herdfeuer allmählich.

Nächtiges Dunkel
deckte mein Aug;
ihres Blickes Strahl
striefte mich da:
Wärme gewann ich und Tag.
Selig schien mir
der Sonne Licht;
den Scheitel umglib mir
ihr wonniger Glanz -
bis hinter Bergen sie sank.

Ein neuer schwacher Aufschein des Feuers.

Noch einmal, da sie schied,
traf mich abends ihr Schein;
selbst der alten Esche Stamm
erglänzte in gold'ner Glut.
Da bleicht die Blüte,
das Licht verlischt -
nächt'ges Dunkel
deckt mir das Auge:
tief in des Busens Berge
glimmt nur noch lichtlose Glut.

Das Feuer ist gänzlich verloschen: volle Nacht. - Das Seitengemach öffnet sich leise: Sieglinde, in weißem Gewande, tritt heraus und schreit leise, doch rasch, auf den Herd zu.

man tydeligt kan se et sværdfæste stikke ud.

Hvad skinner der klart
I det glitrende skær?
Hvilken stråleglans
Bryder frem af askestammen?
For det blinde øje
Lyser et glimt:
Lystigt ler da blikket. -
Hvor det ædle skin
Mit hjerte brænder!
Er det den blomstrende
kvindes blik
der sidder der
som hun lod bag sig,
da hun forlod salen?

Herfra går ilden lidt efter lidt ud.

Nattens dunkelhed
Dækkede mine øjne;
Hendes blik stråleglans
Streifede mig da:
Varme vandt jeg, og dagen.
Saligt forekom mig
Sollyset;
Omkransede mit hoved
Med sin salige glans -
Til den bag bjergene sank.

Endnu en svag opblussen af ilden.

Endnu en gang, da hun gik,
Ramte hendes skær mig om aftenen;
Selv den gamle askestamme
Skindede i gyldent skær.
Da blegner det blomstrende,
Lyset dør ud -
Nattens dunkelhed
Dækker mine øjne.
Dybt i mit brysts højder
Glimter kun en dunkel glød.

Ilden er gået helt ud: dyb nat. - Sideværelset åbner sig stille: Sieglinde, i hvide gevandter, træder ud og går stille, men hurtigt, hen til ildstedet.

SIEGLINDE.
Schläfst du, Gast?

SIEGMUND freudig überrascht.
Wer schleicht daher?

SIEGLINDE mit geheimnisvoller Hast.
Ich bin's: höre mich an!
In tiefem Schlaf liegt Hunding;
ich würtz ihm betäubenden Trank:
nütze die Nacht dir zum Heil!

SIEGMUND hitzig unterbrechend.
Heil macht mich dein Nah'n!

SIEGLINDE.
Eine Waffe laß mich dir weisen:
o wenn du sie gewännst!
Den hehrsten Helden
dürft ich dich heißen:
dem Stärksten allein
ward sie bestimmt.
O merke wohl, was ich dir melde!
Der Männer Sippe
saß hier im Saal,
von Hunding zur Hochzeit geladen:
er freite ein Weib,
das ungefragt
Schächer ihm schenkten zur Frau.
Traurig saß ich
während sie tranken;
ein Fremder trat da herein:
ein Greis in grauem Gewand;
tief hing ihm der Hut,
der deckt ihm der Augen eines;
doch des andren Strahl,
Angst schuf es allen,
traf die Männer
sein mächtiges Dräu'n.
Mir allein
weckte das Auge
süß sehnenen Harm,
Tränen und Trost zugleich.
Auf mich blickt er,
und blitzte auf Jene,
als ein Schwert in Händen er schwang;
das stieß er nun
in der Esche Stamm,
bis zum Heft haftet es drin: -

SIEGLINDE:
Sover du, gæst?

SIEGMUND glædeligt overrasket:
Hvem hvisker der?

SIEGLINDE med hemmelighedsfuld hast:
Det er mig: lyt til mig!
I den dybeste søvn ligger Hunding;
Jeg gav ham en sovedrik:
Brug natten til at frelse dig!

SIEGMUND afbryder lidenskabeligt:
Din nærhed frelser mig!

SIEGLINDE:
Lad mig vise dig et våben:
Oh, om du det vinder!
Den ædlestes helt
Ville jeg dig kalde:
Den stærkeste alene
Var det bestemt.
Oh, mærk dig hvad jeg siger!
Klanens mænd
Sad her i salen,
Indbudt af Hunding til bryllup:
Han bejlede til en kvinde,
Som tyve, uden hendes vilje,
Skænkede ham til hustru.
Sorgfuld sad jeg
Mens de drak;
En fremmed trådte da herind:
En gamling i grå gevandter;
Trukket ned i panden var hatten,
Dækkede hans ene øje;
Dog stråleglansen fra det andet,
Spredte angst hos alle,
Traf mændene
Med dets vældige trussel.
Kun mig
Vakte øjet
Sød længselsfuld smerte,
Tårer såvel som trøst.
På mig ser han,
Og hans øjne lyner mod de andre,
Mens han sværdet i hænderne svingede;
Så stak han det
I asketræets stamme,
Til det var begravet til hæftet: -

dem sollte der Stuhl geziemen,
der aus dem Stamm es zög.
Der Männer alle,
so kühn sie sich mühten,
die Wehr sich keiner gewann;
Gäste kamen,
und Gäste gingen,
die stärksten zogen am Stahl -
keinen Zoll entwich er dem Stamm:
dort haftet schweigend das Schwert. -
Da wußt ich, wer der war,
der mich Gramvolle gegrüßt;
ich weiß auch,
wem allein
im Stamm das Schwert er bestimmt.
O fänd ich ihn heut
und hier, den Freund;
käm er aus Fremden
zur ärmsten Frau!
Was je ich gelitten
in grimmigem Leid,
was je mich geschmerzt
in Schande und Schmach:
süßeste Rache
sühnte dann Alles!
Erjagt hätt ich
was je ich verlor,
was je ich beweint
wär mir gewonnen -
fänd ich den heiligen Freund,
umfing den Helden mein Arm!

SIEGMUND mit Glut Sieglinde umfassend.

Dich selige Frau
hält nun der Freund,
dem Waffe und Weib bestimmt!
Heiß in der Brust
brennt mir der Eid,
der mich dir Edlen vermählt.
Was je ich ersehnt,
ersah ich in dir;
in dir fand ich,
was je mir gefehlt!
Littest du Schmach
und schmerzte mich Leid,
war ich geächtet,
und warst du entehrt:
freudige Rache
lacht nun den Frohen!

Kun at blive vundet,
Af den, der kunne det trække blank.
Ingen af mændene,
Hvor meget de end prøvede,
Kunne vinde våbnet;
Gæster kom,
Og gæster gik,
De stærkeste trak i stålet -
Ikke en tomme rokkede det fra stammen:
Til skæftet begravet forblev det tavse sværd.
Da vidste jeg, hvem det var
Der bedrøvet mig hilste;
Jeg ved også
Hvem alene
Der sværdet fra stammen trække skal.
Oh, fandt jeg ham i dag,
Og her den ven;
Kom han blot langvejs fra
Til den arme kvinde!
Hvad jeg end har lidt
I den dybeste sorg,
Hvad der end har pint mig
I skam og skændsel:
Den søde hævn sone alt!
Genvinde ville jeg
Hvad jeg havde tabt,
Hvad jeg havde sørget over
Ville atter vindes -
Fandt jeg den hellige ven,
Favnede jeg helten i mine arme!

SIEGMUND omfavner
Sieglinde lidenskabeligt:
Du salige kvinde
Holder nu den ven,
For hvem våbnet og kvinden er bestemt!
Hedt i mit bryst
Brænder eden,
Der vier mig til du ædle kvinde.
Hvad jeg nogensinde har længtes efter,
Så jeg i dig;
I dig fandt jeg,
Hvad jeg nogensinde har manglet!
Led du skændsel
Og blev mig voldt smerte,
Blev jeg udstødt,
Og blev du vanæret:
Søde hævn
Ler nu de glade!

Auf lach ich
in heiliger Lust -
halt ich dich Ehre umfängen,
fühl ich dein schlagendes Herz.

Die große Tür springt auf.

SIEGLINDE fährt erschrocken
zusammen und reißt sich los.
Ha, wer ging? Wer kam herein?

Die Tür bleibt geöffnet: außen herrliche
Frühlingsnacht; der Vollmond leuchtet
herein und wirft sein helles Licht auf
das Paar, das so sich plötzlich in voller
Deutlichkeit wahrnehmen kann.

SIEGMUND in leiser Entzückung.

Keiner ging -
doch Einer kam:
siehe, der Lenz
lacht in den Saal!

Er zieht Sieglinde mit sanfter Gewalt zu sich auf
das Lager, so daß sie neben ihm zu sitzen kom-
mt. - Wachsende Helligkeit des Mondscheines.

Winterstürme wichen
dem Wonnemond, -
in mildem Lichte
leuchtet der Lenz; -
auf linden Lüften
leicht und lieblich,
Wunder webend
er sich wiegt.
Durch Wald und Auen
weht sein Atem,
weit geöffnet
lacht sein Aug: -
aus sel'ger Vöglein Sänge
süß er tönt, -
holde Düfte
haucht er aus;
seinem warmen Blut entblühen
wonnige Blumen,
Keim und Sproß
entspringt seiner Kraft!
Mit zarter Waffen Zier

Jeg ler
I hellig lyst -
Favner jeg din ophøjethed,
Mærker jeg dit bankende hjerte.

Den store dør springer op.

SIEGLINDE farer forskrækket
sammen og river sig løs
Ha, hvem gik? Hvem kom herind?

Døren forbliver åben: udenfor en smuk
forårsnat; fuldmånen skinner ind og
kaster sit skarpe lys på parret, som
pludselig kan se hinanden klart.

SIEGMUND i stille glæde

Ingen gik -
Dog kom der nogen:
Se, våren
Ler i salen!

Han trækker blidt, men bestemt Sieglinde
ned på sengen, så hun sidder ved siden af
ham. - Måneskinnet bliver stærkere.

Vinterstorme viger
For maj måned, -
I det milde lys
Lyser våren op
På blide briser
let og vidunderligt.
Vugger den,
mens den underværk væver.
Gennem skov og enge
blæser dens åndedrag,
vidtåbent
ler dens øje: -
Fra de salige småfugle
lyder dens sange sødt, -
dejlige dufte
ånder den ud;
fra dens varme blod blomstrer
underfulde blomster,
kim og spirer
udspringer af dens kraft!
Med sarte våbens prunk

bezwingt er die Welt; -
Winter und Sturm wichen
der starken Wehr: -
wohl mußte den tapfern Streichen
die strenge Türe auch weichen,
die trotzig und starr
uns - trennte von ihm!
Zu seiner Schwester
schwang er sich her;
die Liebe lockte den Lenz:
in uns'rem Busen
barg sie sich tief;
nun lacht sie selig dem Licht.
Die bräutliche Schwester
befreite der Bruder;
zertrümmert liegt
was je sie getrennt:
jauchzend grüßt sich
das junge Paar,
vereint sind Liebe und Lenz!

SIEGLINDE:
Du bist der Lenz,
nach dem ich verlangte
in frostigen Winters Frist.
Dich grüßte mein Herz
mit heiligem Grau'n,
als dein Blick zuerst mir erblühte.
Fremdes nur sah ich von je,
freundlos war mir das Nahe;
als hätt ich nie es gekannt,
war, was immer mir kam.
Doch dich kannt ich
deutlich und klar;
als mein Auge dich sah,
warst du mein Eigen.
Was im Busen ich barg,
was ich bin,
hell wie der Tag
taucht es mir auf:
wie tönender Schall
schlug's an mein Ohr,
als in frostig öder Fremde
zuerst ich den Freund ersah.

*Sie hängt sich entzückt an seinen Hals
und blickt ihm nahe ins Gesicht.*

betvinger den verden; -
Vinter og storm viger
for det stærke forsvar: -
vel måtte de strenge døre
give sig for de hårde slag
der trodsigt og ubøjeligt
os - fra den skilte!
Til sin søster
svang den sig her;
det var kærlighed, der lokkede våren:
Dybt i vores bryst
gemte den sig;
nu ler den saligt lyset i møde.
Brud og søster
befriede broderen;
i ruiner ligger
hvad der dem nogensinde skilte dem:
jublende hilser hinanden
det unge par,
forenet er kærlighed og vår!

SIEGLINDE:
Du er våren,
Som jeg længtes efter
I vinterens frosne henstand.
Dig hilste mit hjerte
Med hellig gru,
Da dit blik først faldt på mig.
Fremmed var alt, hvad hidtil jeg så,
Venneløst alt, der stod mig nær;
Som havde jeg det aldrig kendt
Det, der kom mig nær.
Men dig kendte jeg
Klart og tydeligt;
Da mit øje dig så,
Var du min egen.
Hvad i brystet jeg gemte,
Hvad jeg er,
Lys som dagen
Dukkede det op:
Som klingende gjalden
Slog det mod mit øre,
Som jeg i det frosne øde fremmede
Først venen så.

*Betaget slår hun armene om halse på
ham og ser ham ind i ansigtet.*

SIEGMUND mit Hingerissenheit:
O süßeste Wonne,
seligstes Weib!

SIEGLINDE dicht vor seinen Augen:
O laß in Nähe
zu dir mich neigen,
daß hell ich schaue
den hehren Schein,
der dir aus Aug
und Antlitz bricht,
und so süß die Sinne mir zwingt.

SIEGMUND:
Im Lenzesmond
leuchtest du hell,
hehr umwebt dich
das Wellenhaar: -
was mich berückt,
errat ich nun leicht -
denn wonnig weidet mein Blick.

SIEGLINDE schlägt ihm die Locken von der
Stirn zurück und betrachtet ihn staunend:
Wie dir die Stirn
so offen steht,
der Adern Geäst
in den Schläfen sich schlingt!
Mir zagt es vor der Wonne,
die mich entzückt! -
Ein Wunder will mich gemahnen: -
den heut zuerst ich erschaut,
mein Auge sah dich schon!

SIEGMUND:
Ein Minnetraum
gemahnt auch mich:
in heißem Sehnen
sah ich dich schon!

SIEGLINDE:
Im Bach erblickt ich
mein eigen Bild -
und jetzt gewahr ich es wieder:
wie einst dem Teich es enttaucht,
bietest mein Bild mir nun du!

SIEGMUND:
Du bist das Bild,

SIEGMUND henrevet:
Oh sødeste under,
Mest velsignede kvinde!

SIEGLINDE tæt på hans øjne:
Åh, lad mig stadig tættere
Mod dig presse,
At klart jeg ser
Det ædle lys,
Der fra dit øje
Og dit ansigt bryder,
Og så sødt sanserne mig betvinger.

SIEGMUND:
I maj måned
Lyser du klart,
Ædelt omslynger dig
Det bølgende hår: -
Hvad der mig besnærer,
Gætter jeg let -
For herligt fryder sig mit blik.

SIEGLINDE skubber krøllerne tilbage fra
hans pande og ser forbløffet på ham:
Hvor åben
Din pande står,
Hvor årernes grenværk
Slynger sig i tindingerne!
Jeg tøver foran lyksaligheden,
Der henrykker mig! -
Et under vil mig minde om: -
Den, som jeg ser for første gang i dag,
Så mit øje for længst!

SIEGMUND:
En elskovsdrøm
Påminder også mig:
I heftig længsel
Så jeg dig allerede!

SIEGLINDE:
I bækken så jeg
Mit eget billede -
Og nu skuer jeg det igen:
Som dukkede det op af vandet,
Viser du mig nu dit billede!

SIEGMUND:
Du er billedet,

das ich in mir barg.

SIEGLINDE den Blick schnell abwendend:
O still! Laß mich
der Stimme lauschen:
mich dünkt, ihren Klang
hört ich als Kind -
doch nein! Ich hörte sie neulich

Aufgeregt.
als meiner Stimme Schall
mir widerhallte der Wald.

SIEGMUND:
O lieblichste Laute,
denen ich lausche!

SIEGLINDE ihm wieder in die Augen spähend:
Deines Auges Glut
erglänzte mir schon:
so blickte der Greis
grüßend auf mich,
als der Traurigen Trost er gab.
An dem Blick
erkannt ihn sein Kind -
schon wollt ich beim Namen ihn nennen!
Wehwalt heißt du fürwahr?

SIEGMUND:
Nicht heiß ich so,
seit du mich liebst:
nun walt ich der hehrsten Wonne!

SIEGLINDE:
Und Friedmund darfst du
froh dich nicht nennen?

SIEGMUND:
Heiße mich du,
wie du liebst, daß ich heiße:
den Namen nehm ich von dir!

SIEGLINDE:
Doch nanntest du Wolfe den Vater?

SIEGMUND:
Ein Wolf war er feigen Füchsen!
Doch dem so stolz
strahlte das Auge,

Som jeg i mit hjerte bar.

SIEGLINDE vender hurtigt blikket bort:
Åh, ti dog! Lad mig
Lytte til stemmen:
Mig forekommer det, at jeg
Lyden af den som barn hørte -
Men nej! Jeg hørte den nyligen

Ophidset.
Da klangen af min stemme
Svarede mig skoven.

SIEGMUND:
Åh, herligste klange,
Som jeg hører!

SIEGLINDE ser ham igen i øjnene:
Dine øjnes glød
Skindede allerede på mig:
Således så gamlingen
Da han hilste på mig,
Da han den sørgende trøstede.
Ved blikket
Genkendte ham hans barn -
Jeg havde nær kaldt ham ved navn!
Wehwalt hedder du i sandhed?

SIEGMUND:
Ikke hedder jeg således,
Siden du mig elsker:
Nu hersker de ædleste glæder!

SIEGLINDE:
Og Friedmund vil du dig gladelig
Ikke kalde?

SIEGMUND:
Kald mig du,
Hvad du elsker, at jeg hedder:
Navnet tager jeg fra dig!

SIEGLINDE:
Men du kaldte Wolfe fader?

SIEGMUND:
En ulv var han for feje ræve!
Dog så stolt
Strålede øjet,

wie, Herrliche, hehr dir es strahlt,
der war Wälse genannt.

SIEGLINDE außer sich:
War Wälse dein Vater,
und bist du ein Wälsung,
stieß er für dich
sein Schwert in den Stamm -
so laß mich dich heißen
wie ich dich liebe:
Siegmond -
so nenn ich dich!

SIEGMUND springt auf und
eilt auf den Stamm zu:
Siegmond heiß ich
und Siegmund bin ich!
Bezeug es dies Schwert,
das zaglos ich halte
Wälse verhiß mir,
in höchster Not
fänd ich es einst: -
ich faß es nun!
Heiligster Minne
höchste Not,
sehrender Liebe
sehrende Not
brennt mir hell in der Brust,
drängt zu Tat und Tod:
Nothung! Nothung!
So nenn ich dich, Schwert -
Nothung! Nothung!
Neidlicher Stahl!
Zeig deiner Schärfe
schneidenden Zahn!
Heraus aus der Scheide zu mir!

*Er zieht mit einem gewaltigen Zuck das
Schwert aus dem Stamme und zeigt es der von
Staunen und Entzücken erfaßten Sieglinde.*

Siegmond, den Wälsung,
siehst du, Weib!
Als Brautgabe
bringt er dies Schwert.
So freit er sich
die seligste Frau,
dem Feindeshaus
entführt er dich so.

Som, kæreste, ædelt det stråler til dig,
Han kaldtes for Vølse.

SIEGLINDE ude af sig selv:
Var Vølse din far,
Og er du en Vølsung,
Stak han for dig
Sit sværd i stammen -
Så lad mig navngive dig
Som jeg elsker dig:
Siegmond -
Således kalder jeg dig!

SIEGMUND springer op og
iler hen til stammen:
Siegmond hedder jeg
Og Siegmund er jeg!
Bær vidne om, at jeg dette sværd
Frygtløst holder
Vølse lovede mig
I dybeste nød
Ville jeg finde det: -
Nu griber jeg det!
Helligste kærligheds
Højeste nød,
Længselsfulde kærligheds
Lidenskabelige nød
Brænder klart i mit bryst,
Driver til gerning og død:
Nothung! Nothung!
Således navngiver jeg dig, sværd -
Nothung! Nothung!
Nidkære stål!
Vis din bidende, skærende tand!
Ud af skeden til mig!

*Med et mægtigt ryk trækker han sværdet
ud af stammen og viser det til Sieglinde,
som er forbløffet og henrykt.*

Vølsungen Siegmund,
Ser du, kvinde!
Som medgift
Bringer han dette sværd.
Således befrier han
Den dejligste kvinde,
Fra fjendens hus
Bortfører han dig således.

Fern von hier
folge mir nun -
fort in des Lenzes
lachendes Haus:
dort schützt dich Nothung, das Schwert,
wenn Siegmund dir liebend erlag!

Er hat sie umfaßt, um sie mit sich fortzuziehen.

SIEGLINDE reißt sich in höchster Trunkenheit
von ihm los und stellt sich ihm gegenüber:
Bist du Siegmund,
den ich hier sehe -
Sieglinde bin ich,
die dich ersehnt:
die eig'ne Schwester
gewannst du zu eins mit dem Schwert!

Sie wirft sich ihm an die Brust.

SIEGMUND:
Braut und Schwester
bist du dem Bruder -
so blühe denn Wälsungen-Blut!

*Er zieht sie mit wütender Glut an
sich. - Der Vorhang fällt schnell.*

Amfortas! Die Wunde! Parsifal

Amfortas!
Die Wunde! Die Wunde!
Sie brennt in meinem Herzen.
Oh, Klage! Klage!
Furchtbare Klage!
Aus tiefstem Herzen schreit sie mir auf.
Oh! Oh!
Elender!
Jammervollster!
Die Wunde sah ich bluten,
nun blutet sie in mir!
Hier hier!
Nein! Nein! Nicht die Wunde ist es.
Fliesse ihr Blut in Strömen dahin!
Hier! Hier im Herzen der Brand!
Das Sehnen, das furchtbare Sehnen,
das alle Sinne mir fasst und zwingt!

Fjernt herfra
Følg mig nu -
Bort til forårets
Leende hus:
Der beskytter dig Nothung, sværdet,
Når Siegmund dig kærligt nedlægger!

Han har favnet hende for at trække hende med.

SIEGLINDE river sig i dybeste beruselse
fri af ham og stiller sig over for ham:
Er du Siegmund,
Som jeg her ser -
Sieglinde er jeg,
Som har længtes efter dig:
Din egen søster
Vandt du sammen med sværdet!

Hun kaster sig mod hans bryst.

SIEGMUND:
Brud og søster
Er du for din bror -
Således blomstrer Vølsinge-blodet!

*Han trækker hende til sig med glødende
iver. - Fortæppet går hurtigt.*

Amfortas! Såret! Parsifal

Amfortas!
Såret! Såret!
Det brænder i mit hjerte.
Åh, ve! Ve!
Frygtelig ve!
Fra mit hjertes dyb skriger det til mig.
Åh! Åh!
Elendige!
Fortvivlede!
Såret så jeg bløde,
Nu bløder det i mig!
Her her!
Nej! Nej! Ikke såret er det.
Flyd i strømme bort, mit blod!
Her! Her i hjertet branden!
Længslen, den frygtelige længsel,
Som alle sanser griber og betvinger!

Oh! Qual der Liebe!
Wie alles schauert, bebt und zuckt
in sündigem Verlangen!...

Es starrt der Blick dumpf auf das Heilgefäss:
Das heil'ge Blut erglüht:
Erlösungswonne, göttlich mild,
durchzittert weithin alle Seelen:
nur hier im Herzen will die Qual nicht weichen.
Des Heilands Klage da vernehm' ich,
die Klage, ach! Die Klage
um das entweihte Heiligtum:
"Erlöse, rette mich
aus schuldbefleckten Händen!"
So rief die Gottesklage
furchtbar laut mir in die Seele.
Und ich der Tor, der Feige?
Zu wilden Knabentaten floh' ich hin!

Erlöser! Heiland! Herr der Huld!
Wie büss ich Sünder meine Schuld?

Ja, diese Stimme! So rief sie ihm;
und diesen Blick, - deutlich erkenn' ich ihn,
auch diesen, der ihm so friedlos lachte;
die Lippe, ja... So zuckte sie ihm;
so neigte sich der Nacken,
so hob sich kühn das Haupt;
so flatterten lachend die Locken,
so schlang um den Hals sich der Arm;
so schmeichelte weich die Wange;
mit aller Schmerzen Qual im Bunde,
das Heil der Seele
entküsste ihm der Mund!
Ha! Dieser Kuss!
Verderberin! Weiche von mir!
Ewig, ewig von mir!

Inbrunst im Herzen

Tannhäuser

Hör an, Wolfram, hör an!
Inbrunst im Herzen, wie kein Büsser noch
sie je gefühlt, sucht' ich den Weg nach Rom.
Ein Engel hatte, ach! der Sünde Stolz
dem Übermütigen entwunden: -
für ihn wollt' ich in Demut büssen,

Åh! Kærlighedens kval!
Hvor alting gyser, skælver og dirrer
I syndig længsel!

Blikket stirrer sløvt på den hellige gral:
Det hellige blod gløder:
Forløsningsunder, guddommeligt mild,
Skælver dybt i alle sjæle:
Blot her i hjertet vil kvalen ej vige.
Frelserens klage hører jeg,
Klagen, ak! Klagen
Fra den besudlede hellighed:
"Frels mig, red mig
Fra skyldbesmittede hænder!"
Således kaldte gudernes klage
Frygtelig højt i min sjæl.
Og jeg, tåben, kujonen?
Flygtede til vilde drengestreger!

Forløser! Frelser! Barmhjertighedens herre!
Hvordan soner jeg synder min skyld?

Ja, denne stemme! Således kaldte hun ham;
Og dette blik, - tydeligt forstod jeg det,
Også dette, der så rastløst lo til ham;
Læben, ja... Således dirrede den for ham;
Således bøjedes nakken,
Således hævedes frimodigt hovedet;
Således flagrede lokkerne leende,
Således blev armen slået om hans hals;
Således kærtignedes kinden;
Med alle smerters kval til hobe,
Sjælens frelse
Kyssede fra ham!
Ha! Dette kys!
Ødelæggerske! Vig bort fra mig!
Altid, altid fra mig!

Hjertets inderlighed

Tannhäuser

Lyt til mig, Wolfram, lyt til mig!
Med inderlighed i hjertet, som ingen synder
Nogensinde har følt, søgte jeg vejen til Rom.
En engel havde, ak! Det syndige hovmod
Fra den overmodige vristet: -
For den ville jeg ydmygt sone,

das Heil erleh'n, das mir verneint,
um ihm die Träne zu versüssen,
die er mir Sünder einst geweint! -
Wie neben mir der schwerstbedrückte Pilger
die Strasse wallt', erschien mir allzuleicht: -
betrat sein Fuss den weichen
Grund der Wiesen,
der nackten Sohle sucht' ich Dorn und Stein;
liess Labung er am Quell den Mund geniessen,
sog ich der Sonne heisses Glühen ein; -
wenn fromm zum Himmel er Gebete schickte,
vergoss mein Blut ich zu des Höchsten Preis; -
als das Hospiz die Wanderer erquickte,
die Glieder bettet' ich in Schnee und Eis: -
verschlossnen Aug's, ihr Wunder
nicht zu schauen,
durchzog ich blind Italiens holde Auen: -
ich tat's, - denn in Zerknirschung
wollt' ich büssen,
um meines Engels Tränen zu versüssen! - -
Nach Rom gelangt' ich so zur heil'gen Stelle,
lag betend auf des Heiligtumes Schwelle; -
der Tag brach an: - da läuteten die Glocken,
hernieder tönten himmlische Gesänge;
da jauchzt' es auf in brünstigem Frohlocken,
denn Gnad' und Heil verhies-
sen sie der Menge.
Da sah ich ihn, durch den sich Gott verkündigt,
vor ihm all Volk im Staub sich niederliess;
und Tausenden er Gnade gab, entsündigt
er Tausende sich froh erheben hiess. -
Da naht' auch ich; das Haupt
gebeugt zur Erde,
klagt' ich mich an mit jammernder Gebärde
der bösen Lust, die meine Sinn' empfanden,
des Sehnsens, das kein Büssen noch gekühlt;
und um Erlösung aus den heissen Banden
rief ich ihn an, von wildem
Schmerz durchwühlt. -
Und er, den so ich bat, hub an: -
«Hast du so böse Lust geteilt,
dich an der Hölle Glut entflammt,
hast du im Venusberg geweilt:
so bist nun ewig du verdammt!
Wie dieser Stab in meiner Hand
nie mehr sich schmückt mit frischem Grün,
kann aus der Hölle heissem Brand
Erlösung nimmer dir erblühn!» - -

Bønfalde om frelsen, der er mig nægtet,
For at forsøde dens tårer,
Som den engang fældede
over mig, en synder!
Den måde, hvorpå den mest ned-
trykte pilgrim ved siden af mig vejen
bestred, forekom mig alt for let: -
Betrådte hans fod engens bløde grund,
Så søgte jeg torn og sten med
mine bare fødder;
Lod han sin mund ved kilden vederkvæge,
Drak jeg solens gløder; -
Når fromt han til himlen bønner sendte,
Udgød mit blod jeg til den højstes pris; -
Når herberget kvægede den trætte pilgrim,
Gik jeg til ro i sne og is: -
Med lukkede øjne, for ikke
at skue deres under,
Drog jeg gennem Italiens fagre enge: -
Jeg gjorde det, fordi jeg søn-
derknust ville sone,
For at forsøde min engels tårer! -
Jeg kom til Rom, til de hellige steder,
Hvor jeg bad på helligdommens dørtrin; -
Dagen gryede: - da lød kløkkerne,
Herned tonede himmelske sange,
Da jublede det i inderlig glæde,
For nåde og frelse lovede de skarerne.
Da så jeg ham, igennem hvem
Gud forkynder sig,
Foran ham alle bøjede sig i støvet;
Og tusinder gav han nåden, tilgav dem,
Bød dem at rejse sig. -
Da nærmede også jeg mig,
mit hoved bøjet dybt,
Anklagede jeg mig selv med
en klagende gestus
For den onde lyst, som mine sanser følte,
Længslen, som ingen soning kølede;
Og om forløsning fra de glødende bånd
Anråbte jeg ham, af vilde
smerter gennemboret. -
Og han, til hvem jeg bad, begyndte: -
"Har du nydt så ondt et begær,
Ved helvedes gløder dig ildnet,
Har du opholdt dig i Venusbjerget:
Så er du for evigt fordømt!
Som denne stav i min hånd
Aldrig mere smykkes kan med frisk grønt,

Da sank ich in Vernichtung dumpf darnieder,
die Sinne schwanden mir. - Als ich erwacht,
auf ödem Platze lagerte die Nacht, -
von fern her tönten frohe Gnadenlieder. -
Da ekelte mich der holde Sang, -
von der Verheissung lügnerischem Klang,
der eiskalt mir durch die Seele schnitt,
trieb Grausen mich hinweg mit wildem Schritt. -
Dahin zog's mich, wo ich der Wonn' und Lust
so viel genoss an ihrer warmen Brust! -
Zu dir, Frau Venus, keh'r' ich wieder,
in deiner Zauber holde Nacht;
zu deinem Hof steig' ich darnieder,
wo nun dein Reiz mir ewig lacht!

Ach, lass mich nicht vergebens suchen, -
wie leicht fand ich doch einstens dich!
Du hörst, dass mir die Menschen fluchen, -
nun, süsse Göttin, leite mich!

Starke Scheite schichtet mir dort Götterdämmerung

Starke Scheite
schichtet mir dort
am Rande des Rheins zuhauf!
Hoch und hell
lodre die Glut,
die den edlen Leib
des hehresten Helden verzehrt.
Sein Roß führet daher,
daß mit mir dem Recken es folge:
denn des Helden heiligste
Ehre zu teilen,
verlangt mein eigener Leib.
Vollbringt Brünnhildes Wunsch!

Wie Sonne lauter
strahlt mir sein Licht:
der Reinste war er,
der mich verriet,
Die Gattin trügend,
- treu dem Freunde, -
von der eignen Trauten

*Kan ej heller forløsning fra helvedes
hede brand for dig blomstre!"*
Da sank jeg i fornægtelse sløvt ned,
Sanserne svandt for mig. - Da jeg vågnede,
Lå natten over den øde plads, -
Fra det fjerne tonede glade nådessange. -
Da ækledes jeg ved den fagre sang, -
Fra løftets løgnagtige klang,
Som iskoldt mig gennem sjælen skar,
Drev gruen mig væk med vilde skridt. -
Den drev mig der, hvor jeg under og lyst
Ved hendes varme bryst så meget nød! -
Til dig, fru Venus, vender jeg tilbage,
I din fortryllende fagre nat;
Til dit hof stiger jeg ned,
Hvor nu din ynde til mig evigt ler!

Åh, lad mig ikke forgæves søge, -
Hvor let fandt jeg dig dengang!
Du hører, at menneskene mig forbander, -
Nu, søde gudinde, led mig!

Stærke stammer, læg jer i stablen Götterdämmerung

Stærke stammer
Læg jer i stablen
Der på Rhinens bred til hobe!
Høj og lys
Skal gløden flamme,
Som den nobleste helts
Ædle legeme fortærer.
Hans ganger før herhen,
At med mig den krigeren må følge:
For heltens helligste
Ære at dele,
Forlanger min egen krop.
Fuldbyrð Brünnhildes ønske!

Som det pureste sollys
Stråler hans lys mod mig:
Den reneste var han,
som mig forrådde.
Hustruen utro,
- vennen tro, -
Fra sin egen elskede

- einzig ihm teuer -
schied er sich durch sein Schwert.
Echter als er
schwur keiner Eide;
treuer als er
hielt keiner Verträge;
lautrer als er
liebte kein anderer:
und doch, alle Eide,
alle Verträge,
die treueste Liebe
trog keiner wie er! -
Wißt ihr, wie das ward?

O ihr, der Eide
heilige Hüter!
Lenkt euren Blick
auf mein blühendes Leid:
erschaut eure ewige Schuld!
Meine Klage hör',
du hehrster Gott!
Durch seine tapferste Tat,
dir so tauglich erwünscht,
weihetest du den,
der sie gewirkt,
dem Fluche, dem du verfiel:
mich mußte
der Reinste verraten,
daß wissend würde ein Weib!
Weiß ich nun, was dir frommt? -
Alles, alles,
alles weiß ich,
alles ward mir nun frei!
Auch deine Raben
hör' ich rauschen;
mit bang ersehnter Botschaft
send' ich die beiden nun heim.
Ruhe, ruhe, du Gott! -

Mein Erbe nun nehm' ich zu eigen.
Verfluchter Reif! Furchtbarer Ring!
Dein Gold fass' ich und geb' es nun fort.
Der Wassertiefe weise Schwestern,
des Rheines schwimmende Töchter,
euch dank' ich redlichen Rath:
was ihr begehrt, ich geb' es euch:
aus meiner Asche nehmt es zu eigen!
Das Feuer, das mich verbrennt,
rein'ge vom Fluche den Ring!

- engang ham dyrebar -
Skilte han sig ved sit sværd.
Sandere en ed end hans
Aldrig blev sværgtet;
Mere trofast end han
Holdt ingen sit løfte;
Renere end han
Elskede ingen:
Og dog, alle eder,
Alle løfter,
Den reneste kærlighed
Ingen bedrog som han!
Ved I, hvordan det skete?

Oh I, de hellige
Eders vogtere!
Fæstn jeres blik
På min blomstrende sorg:
Besku jeres evige skyld!
Hør min klage
Du ædleste gud!
Gennem hans tapreste dåd,
Som du så nyttigt dig ønskede,
Viede du den,
Der udførte den.
Til den forbandelse, der var din:
Mig måtte
Den reneste forråde,
At en kvinde blev vis!
Ved jeg nu, hvad dig gavner?
Alt, alt,
Alt ved jeg,
Alt blev mig nu åbenbaret!
Også dine ravne
Hører jeg pusle;
Med i spænding ventet budskab
Sender jeg nu dem begge hjem.
Hvil, hvil nu blot, du gud! -

Min arv tager jeg nu til mig.
Forbandede ring! Frygtelige ring!
Dit guld griber jeg og giver det bort.
I vise søstre i vandets dyb,
Rhinens svømmende døtre,
Jeg takker jer for redeligt råd:
Hvad I begærer, giver jeg jer:
Fra min aske gør den til jeres!
Lad ilden, der brænder mig,
Rense ringen for forbandelsen!

Ihr in der Fluth löset ihn auf,
und lauter bewahrt das lichte Gold,
das Euch zum Unheil geraubt.

*(Sie hat sich den Ring angesteckt, und wendet sich jetzt zu dem Scheitergerüste, auf welchem Siegfrieds Leiche ausgestreckt liegt. Sie entreißt einem Manne den mächtigen Feuerbrand.)
(den Feuerbrand schwingend und nach dem Hintergrunde deutend)*

Fliegt heim, ihr Raben! Raun't
es eurem Herren,
was hier am Rhein ihr gehört!
An Brünnhildes Felsen fährt vorbei!
Der dort noch lodert,
weist Loge nach Walhall!
Denn der Götter Ende dämmert nun auf.
So werf' ich den Brand
in Walhalls prangende Burg.

*(Sie schleudert den Brand in den Holzstoß, welcher sich schnell hell entzündet. Zwei Raben sind vom Felsen am Ufer aufgefliegen, und verschwinden nach dem Hintergrunde.)
(Brünnhilde gewahrt ihr Roß, welches soeben zwei Männer herein führen.)*

Grane, mein Roß! Sei mir gegrüßt!

Weißt du auch, mein Freund,
wohin ich dich führe?
Im Feuer leuchtend, liegt dort dein Herr,
Siegfried, mein seliger Held.
Dem Freunde zu folgen wieherst du freudig?
Lockt dich zu ihm die lachende Lohe?
Fühl' meine Brust auch, wie sie entbrennt,
helles Feuer das Herz mir erfaßt,
ihn zu umschlingen, umschlossen von ihm,
in mächtigster Minne, vermählt ihm zu sein!
Heiajoho! Grane! Grüß' deinen Herren!

(Sie hat sich auf das Roß geschwungen und hebt es jetzt zum Sprunge.)

Siegfried! Siegfried! Sieh!
Selig grüßt dich dein Weib!

I syndfloden, vask I den bort,
Og ubesmattet bevar det skinnende guld,
Der til jeres sorg blev stjålet fra jer.

*(Hun har taget ringen på og vender sig nu mod bålet, hvorpå Siegfrieds lig ligger. Hun river den vældig fakkel fra en mand.)
(Svinger faklen og peger mod baggrunden)*

Flyv hjem, I ravne! Hvisk til jeres herre,
Hvad I her ved Rhinen har hørt!
Flyv forbi Brünnhildes klippe!
Der brænder han stadig,
Vis Loge til Valhal!
For gudernes endeligt dæmmer nu.
Så kaster jeg faklen
På Valhals storslåede borg.

*(Hun kaster faklen ind i brændebunken, som hurtigt antændes. To ravne er fløjet op fra klippen ved bredden, og forsvinder i retning af baggrunden.)
(Brünnhilde ser sin hest, som lige er blevet ført ind af to mænd.)*

Grane, min ganger! Vær hilset!

Ved du nu, min ven,
Hvorhen jeg dig fører?
I de strålende flammer ligger din herre,
Siegfried, min signede frelser.
Du vrinsker glad for at følge din ven?
Lokker dig til ham de leende luer?
Mærk også mit bryst, hvor det brænder,
Klare flammer griber mit hjerte,
For at omslynge ham, omfavnet af ham,
I højeste kærlighed, forenet
med ham at være!
Heiajoho! Grane! Hils din herre!

(Hun har svunget sig op på hesten og sætter nu an til springet.)

Siegfried! Siegfried! Se!
Saligt hilser dig din hustru!

Biografier af Jes Vang & Christina B. Dahl

Leif Segerstam DIRIGENT

Leif Segerstam er født i 1944. Han er uddannet på Sibelius akademiet som violinist, pianist og dirigent. Efterfølgende har han studeret direktion på Julliard School of Music i New York.

Listen af orkestre Segerstam har været tilknyttet er alenlang. Bl.a. har han været chefdirigent for Helsinki Filharmonikerne, DR Symfoniorkester og det østrigske radioorkester, samt gæstedirigent for orkestre som Chicago Symphony og Los Angeles Filharmonikerne. Han er professor ved Sibelius akademiet i direktion – og listen af prominente elever er, ikke overraskende, også lang.

Udover sin rolle som dirigent er Leif Segerstam en komponist med et svimlende antal orkesterværker på CV'et – i skrivende stund mere end 340 symfonier. Ikke overraskende har han modtaget Nordisk Råds Musikpris (1999) for sit utrættelige virke for Nordisk musik.

Siden sæson 2021-22 har Leif Segerstam tilknyttet Aarhus Symfoniorkester som æresdirigent.

Segerstams rolle som æresdirigent samt de medfølgende koncertaktiviteter og indspilninger er muliggjort af støtte fra Det Obelske Familiefond og Augustinusfonden.

Elena Batoukova-Kerl SOPRAN

Den russiske mezzosopran Elena Batoukova-Kerls præstation som Skovduen i Gurrelieder står sikkert stadig lysende klart i hukommelsen for de publikummer, der var heldige nok til at høre koncerten med Aarhus Symfoniorkester i 2018. Den brillante mezzosopran er uddannet på konservatorierne i Moskva og har samarbejdet med dirigenter som Daniel Barenboim, Semyon Bychkov, Adam Fischer og Fabio Luisi, og med orkestre som blandt andet Wienerfilharmonikerne, Bamberger Symphoniker og Orchester des WDR. Elena Batoukova-Kerl har optrådt som Ulrica i Maskeballet, Azucena i Trubaduren, Amneris i Aïda, Olga i Eugen

Onegin, Venus i Tannhäuser og Santuzza i Cavalleria rusticana på blandt andet Wiener Staatsoper, Deutsche Oper Berlin, Staatsoper Hamburg, Opéra Bastille de Paris og festspillene i Bayreuth og Salzburg. Hun har endvidere et omfattende koncertrepertoire fra Bach til Verdi og Wagner.

På Den Jyske Opera sang Elena Batoukova-Kerl Brangäne i Tristan og Isolde i 2012, og i 2017 var hun sammen med sin mand, Torsten Kerl, med til at opføre Beethovens 9. symfoni til Aarhus Symfoniorkestrets åbning af kulturbyåret.

Daniel Frank TENOR

Den svenske tenor Daniel Frank fik sin operadebut som John Sorel i Menottis *Konsulen* på Folkoperan i Stockholm i 2009. Før det havde han arbejdet som rocksanger, sanglærer samt musik- og dramalærer i mere end ti år.

I operaens verden blev man hurtigt opmærksom på den karismatiske sanger med den kraftfulde og vidtfavnende stemme, og i foråret 2010 sang Frank rollen som Severin i Kurt Weills *Silversøen*, som med succes etablerede en stemmeændring fra baryton til tenor.

Siden da er det gået stærkt for Daniel Frank, og særligt de store Wagner-operaer har vist at passe hans format fortrinligt. I 2013 sang han titelrollen i *Tannhäuser* med Gustavo Dudamel i Colombia, en rolle han har gentaget i

2014 på Kungliga Operan i Stockholm, i 2017 i Weimar og 2019 med Leipzig Oper i Hong Kong. I 2015 havde han premiere på sin første *Lohengrin* på Konzert Theater Bern og i 2017 tog han hul på Ring-cyklussen med hovedrollen som Siegfried i *Götterdämmerung* og igen i 2019 og 2020, sidst på Staatstheater Kassel. I 2018 og 2019 sang han Sigmunds parti i *Valkyrien* på Deutsche oper am Rhein. *Tristan og Isolde* har han ligeledes under bæltet med optrædener i 2019 og 2021 på hhv. Konzert Theater Bern og Deutsche oper am Rhein.

2022 indledte Frank med endnu en opførelse af *Valkyrien* på Kungliga Operan i Stockholm, så det er en efterhånden hærdet Wagner-specialist, der i aften skal lede os alle igennem nogle af de bedste partier fra mesterens hånd.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Christian Chivu Ivan
Ian van Rensburg
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Hanne Holt Nielsen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Lada Fedorova, kontrakt
Anita Sándor, assistent
Adrian Dima, assistent
Clara Richter-Bæk (RK)
Aio Tomioka (RK)

VIOLIN II

Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Pernille Jönsson Nüchel
Violina Petrova, kontrakt
Amandus Lind, kontrakt
Ina Tagmose, assistent
Selma Milling, assistent
Ejnar Balling, assistent
Bjarne Stange Nielsen (RK)
Agnis Hauge Mogensen (RK)

BRATSCH

Luminita Marin
Christine Hagge Larsen
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Zane Sturme, assistent
Olga Goija (RK)
Esben Kjær (RK)

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm

Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang
Fang-Yu Liang
Janne Fredens (RK)
Lea Sol (RK)

KONTRABAS

David McIlpatrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Poul Erik Jørgensen
Ole Ulvedal (RK)

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjølner
Judith Wehrle
Marianne Leth (RK)

OBO

Gaëtan Schwab, kontrakt
Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross
Jette Kristensen (RK)

KLARINET

Mathias Vik Kjølner
Vibeke Kærsgaard Lembcke
María Jiménez Pardo, kontrakt
Bue Skov Thomsen (RK)

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin
Søs Kjeldgaard (RK)

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb

Jack Pilcher May, kontrakt
Johannes Undisz, assistent
Charlie Ransley, assistent
Stefan Jon Bernhardsson, assistent
Stephen Craigen (RK)

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Martin Schuster

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen
Niels Ole Bo Johansen, assistent
Jakob Sandberg, assistent

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen
Ambjørn Lebech, assistent

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Rasmus Vinther, kontrakt
Christian Back Kirkegaard, kontrakt

HARPE

Sophia Warczak, assistent
Tanne Harder, assistent

(RK) = Randers Kammerorkester

Vær med til at støtte

AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 13. oktober:
Per Bærentzen

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

De fire årstider

Concerto Copenhagen og
Karl Aage Rasmussen
genfortolker Vivaldi
8. oktober

Ray Chen & The Knights

Beethoven, Jánacek,
Jacobsen & Klyne.
29. oktober

Staatskapelle Berlin

Dirigeret af Daniel Barenboim
18. november

Nødde- knækkeren

Den Kongelige Ballet og
Aarhus Symfoniorkester
29. - 30. december

Joshua Bell & The Academy of St. Martin in the Fields

Schumann & Paganini
19. januar

Cosi fan Tutte

Den Kongelige Opera &
Aalborg Symfoniorkester
1. april

Matthæus Passionen

Københavns Drengekor
1. april

→ musikhuset.dk

MUSIKHUSET